

Պ Ր Ո Ֆ Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր

8760

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՊԱԾՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յ Ե Վ

ԻՆՉՊԵՍ ԴԱ ԿԻՐԱՌԵԼ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ. ՄՈՍԿՎԱ, 1929

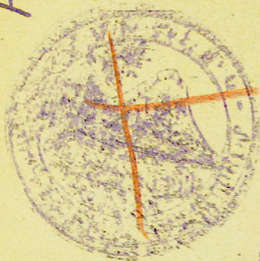
33182

ԱՐԻԱՏԱՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յ Ե Վ

ԻՆՉՊԵՍ ԴԱ ԿԻՐԱՌԵԼ

A $\frac{1}{4710}$

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԻԳՆ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

Ռուսերենից արգմ. Ն. Ն.

Главлит А 41092

Заказ № 1422

Тираж 4000 экз.

Кн. ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва, Шлюзовый проезд, 6

I. ԱՂԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀՐԳՆԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բոլորին հայտնի յե, վոր ամեն մի՝ քիչ թե շատ յերկարատե աշխատանք առաջ ե բերում հոգնածություն: Հոգնում ե թե՛ մուրճ խփողը, թե՛ ջուլհակը, թե՛ գրասենյակային ծառայողը և թե՛ ուսուցիչը:

Գիտությունն ասղացուցել ե, վոր մարդուս (նաև կենդանիների) հոգնածությունն առաջանում ե նրանից, վոր առանց բացառության յուրաքանչյուր աշխատանքի, գրանց թվում և մանդալու, կարդալու և խոսակցության ժամանակ, աշխատող որդանը — որինակ, ձեռների և վոտների մկանները, սիրտը, աչքերը, ականջները և այլն, — աստիճանաբար մաշվում ե: Մարդուս աշխատող որդանների մաշվելը առաջանում ե մոտավորապես նույն ձևով, ինչպես ամեն մի աշխատող մեքենայի կամ գործիքի մաշվելը. — աստիճանաբար և աննկատելիորեն նրանցից պոկվում — բաժանվում են մանրագույն մասնիկներ: Սակայն են դեպքում, յերբ մեքենայի և գործիքի մաշված մասնիկներն աննկատելիորեն ողի մեջ են ցրվում, մարդուս որդանների մաշված մասնիկները

(քայքայման արդյունք) ընկնելով արյան մեջ՝ արագությամբ ու մեծ չափերով կուտակվում և թունավորում են նրան: Ահա, ինչպես զիտությունն է ապացուցել, արյան հենց էս վարակումն է, վոր առաջացնում է հոգնածություն:

ՀԱՆԳԻՍՏԸ ՅԵՎ ՄՆՈՒՆԴԸ

Վորպեսզի հնարավորություն տալ մարդկային որգանիզմին արյան մեջ ընկած մաշված ու թունավոր նյութերից ազատվելու, անհրաժեշտ է հանդատանալ, այսինքն՝ առժամանակ դադարեցնել աշխատանքը և դրանով կանգնեցնել արյան հետզհետե աճող թունավորումը: Որգանիզմի մեջ կուտակված թունավոր նյութերը մասամբ ծծվում են արյան մեջ, մասամբ ել արյան հետ շարժվելով դուրս են մղվում մեզի, քրտինքի, արտաշնչած ողի և այլ միջոցով: Միաժամանակ անընդհատ շրջագայող արյունը մեր մարմնի բոլոր աշխատող մասերին մատակարարում է սննդարար նյութեր, վորով շարունակ նորոգվում են եղ մաշված մասերը: Ես սննդարար նյութերը, վորոնք արյան միջոցով գնում են մեր մարմնի մասերը նորոգելու, որգանիզմի մեջ վերամշակվում են մարդու ստացած սնունդի միջոցով:

Ահա թե ինչու բեռնակիրը կամ մուրճ խփողը, որինակի համար, վորոնք ծանր աշխատանք են կատարում և, վորի հետևանքով ել նրանց աշխատող գործա-

բանները շատ են մաշվում, կարիք ունեն ավելի շատ սննդարար նյութերի, քան թե համեմատաբար թեթև աշխատանք կատարող զրասենյակային ծառայողը:

Այսպիսով տեսնում ենք, վոր աշխատանքից մաշված մարդկային օրգանների վերականգնման համար, կամ ինչպես ասում են՝ աշխատանքի վրա մտնելից առաջ և սնունդ և, վորքան ծանր և աշխատանքը, ենքան ել ավելի յե պետք թե մեկից և թե մյուսից:

Բայց ետեղ պետք է մատնանշել մի այլ հանգամանք: Բանից դուրս է գալիս, վոր ինչքան յերկարատև և աշխատանքը, ենքան ավելի արագութեամբ և սաստկանում աշխատողի հոգնածութեանը:

Երա համար ել վոչ մի կերպ չի կարելի յերկար ժամանակ առանց ընդմիջումի աշխատել և ամեն մի աշխատանքից հետո անհրաժեշտ է համապատասխան հնազխտ:

ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՐԸ, ՇԱՐՄԱԹԱԿԱՆ ՀԱՆԳԻՍՏՆ ՈՒ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՐ

Գիտնականները վաղուց արդեն ասպացուցել են, վոր հասակավոր մարդը չի կարող, առանց իր առողջութեանը վնաս հասցնելու, որվա մեջ 8 ժամից ավելի աշխատել: Սա բացատրվում է նրանով վոր մարդու սիրտն աշխատում է ժամանակի $\frac{1}{3}$ մասը, իսկ մոտ $\frac{2}{3}$ -ը հանգստանում: Որվա մնացած 16 ժամը պիտի նվիրել հանգստի և քնի: Մակայն ես ութ ժամն ել վոչ

մի կերպ չի կարելի աշխատել առանց գոնե մի ընդ-
միջումի:

Եղպիսի ընդամիջում բանվորական որվա ընթաց-
քում անհրաժեշտ է ինչպես հանդասի, նույնպես և
անունը առնելու համար:

Ինքնըստինքյան հասկանալի չէ, վոր յեթե բոլոր
դեպքերում էլ աշխատանքը կարճ տևեր, և յեթե աշ-
խատողը հոգնածության հենց առաջին նշանից բժշկի
ցուցմունքով բավականաչափ հանդիստ ստանար,
ապա մեր որդանիզմը դերձ կլիներ հոգնածությու-
նից: Իրականում, սակայն, աշխատանքի (դրա մեջ և
ման գալու, խոսակցության, տնային աշխատանքի
և այլն) և հանդասի մեջ եղպիսի ճիշտ հաջորդակա-
նություն գրեթե չի պահպանվում: Շատ ու շատ
դեպքերում, տանը կատարած աշխատանքի, մանդա-
լու շնորհիվ և այլն, մարդու, աշխատանքից հետո
ւտացած հանգիստը բավական չի, վորպեսզի որդա-
նիզմը կարող լինի լիովին հանգստանալ: Ամեն մի
աշխատանքային որից հետո մարդուս արյան մեջ
մնում են վորոշ քանակությամբ չժծված ու դուրս
չեկած թունավոր նյութեր (քայքայման արդյունք),
վորոնք ժամանակի ընթացքում մեր արյան մեջ հոգ-
նածություն, ուժասպառություն են առաջ բերում: Եղ-
պիսի հոգնածությունից ազատվելու համար այլևս ան-
բավարար է սովորական որեկան հանդիստը: Իրա համար
հարկավոր է շաբաթը մի անգամ լիովին ազատ լինել
աշխատանքից ու յերկարատև հանգիստ՝ ամեն տարի:

Առաջին հայացքից շատերին թվում է, թե վորոշված ժամանակից մի յերկու ժամ ավել աշխատել կամ թե սահմանված հանդասի որը գործելը ենքան ել գծվար չե, վոր դա, համենայն դեպս, առողջությանը վնաս չե: Իրականում, սակայն, աշխատանքի ժամերն ավելացնելու նման սովորությունը միշտ ել ծանր հետևանքներ ե ունենում: Հավանորեն, ամեն մի բանվոր իր որում, յերկարատե աշխատանքից հետո շատ անգամ ե հոգնածություն ե ուժասպառություն գգացել: Գիտությունը վերոհիշյալ պատճառների հիման վրա վորոշակի ապացուցել ե, վոր յուրաքանչյուր գեր-հոգնածություն թուլացնում ե մարդու որգանիզմը՝ ամեն ըսպե նրան սպասող հիվանդությունների դեմ կռվելու համար: Իրա համար ել հոգնած մարդը վորեե հիվանդությամբ ավելի շուտ ե բռնվում քան չհոգնածը:

Հաստատ կարելի յե ասել, վոր են մարդիկ, վորոնց բանվորական որը չափից դուրս յերկար ե, ավելի շատ են յենթակա ամեն տեսակի հիվանդության, քան թե նորմալ բանվորական որով աշխատողները: Բայց սա դեռ հերիք չե: Քանի վոր յերկարատե աշխատանքից հոգնած մարդու վրա յերեվում ե ցրվածություն, թուլանում ե ձեռքի վարժությունն ու ամբությունը, թուլանում ե տեսողությունը, լսողությունը ե այլն, ասլա ընական ե, վոր

եղ ժամերին իջնում եւ և նրա աշխատանքի արտադրողականութիւնը: Ես մտքի ճշտութիւնը լիովին ապացուցված եւ գիտական հետազոտութիւններով, և սա, անկասկած, ամեն մի բանվոր եւ իր վրա փորձած կլինի:

Բայց վոր ամենից կարևորն եւ, — չափից դուրս յերկարատե աշխատանքը, հիվանդութիւններից ու աշխատանքի ցածր արտադրողականութիւնից բացի, ավելացնում եւ և դժբախտ պատահարների թիվը: Յեթե չհոգնած բանվորը հեշտութեամբ եւ նկատում իր գործի վտանգավոր տեղերը և ամեն կերպ աշխատում եւ խուսափել նրանցից, ապա հոգնած բանվորն ավելի վատ եւ նկատում վտանգը, լավ չի զգուշանում նրանից և դրա համար եւ հաճախ կորցնում եւ իր առողջութիւնը, իսկ յերբեմն եւ իր կյանքը: Բանվորների հետ դժբաղդ պատահարների թվերը ցույց են տալիս, վոր հաշմութեան դեպքերը մեծ մասամբ տեղի յեն ունենում հատկապէս բանվորական որվա ինչպէս առաջին, նույնպէս և յերկրորդ կեսերի վերջին, այսինքն են ժամանակ, յերբ բանվորներն ամենից շատ են հոգնած լինում:

Ահա թե ինչու շատ յերկարատե, կամ եսպէս կոչված արտաժամյա աշխատանքը բանվորների առողջութեան համար շատ վտանգավոր եւ և գործարանի ու գավոդի համար եւ վոչ-ձեռնտու:

Այսպիսով տեսնում ենք, վոր բանվորների առողջութեան շահերը հրամայորեն պահանջում են, 1) վոր

բանվորական որը 8 ժամից ավելի չլինի, 2) վոր բան-
վորական որվա ընթացքում առնվազն մի ընդմիջում
լինի. 3) վոր առանց բացառության բոլոր բանվոր-
ներին պարտադիր կերպով տրվի շաբաթվա մեջ մեկ
ազատ հանգստի որ և տարեկան մի անգամ արձակուրդ
(թեկուզ 2 շաբաթ տևողությամբ), և 4) վորպեսզի
արտաժամյա աշխատանք չթույլատրվի:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱՐՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ

Ես պահանջները, վորոնք բավարար են սովորա-
կան արտադրության կամ ցեխերում (համբարու-
թյուն) աշխատող հասակավոր բանվորների առող-
ջության պահպանության համար, — անբավարար են
առանձնապես վնասակար արտադրությունների հա-
մար: Յեթե ամեն մի ուղածդ արտադրության մեջ,
ուր բանվորը թունավոր գազեր չի շնչում, կամ անտա-
նելի շոգի մեջ չի գտնվում, — աշխատանքն հոգնեցու-
ցիչ է, ապա՝ վնասակար արտադրություններում
զբաղված բանվորները շատ ավելի վատթար վիճա-
կում են գտնվում: Արհեստանոցների թունավոր գա-
զերով ու փոշով լի ոդը, կամ թե տոթ ցեխերի
անտանելի շոգն, աշխատանքի ընդհանուր հոգնածու-
թյունից զատ, բանվորների առողջությանը ավելի
ևս վնաս են հասցնում:

Վորպեսզի գեթ վորոշ չափով պահպանած լինենք
նման բանվորների առողջությունը, հարկավոր է

արտագրութեան վերոհիշյալ փաստները վերացնելուց առաջ կրճատել բանվորական որր և ավերացնել նրանց տարեկան արձակուրդի տևողութեանը: Բացի եդ, մի շարք առանձնապէս փաստակար արտագրութեաննե-
րում վորպէս հակաթույն՝ անհրաժեշտ է բանվորնե-
րին տալ կաթ կամ ճարպ:

Ինքն իրեն հասկանալի յե, վոր բոլոր այն դեպ-
քերում, յերբ բանվորները պիտի գործ ունենան
թունավոր նյութերի հետ, աշխատեն խոնավութեան
մեջ, շիկացած վառարանների մոտ, պետք է նրանց
տալ հատուկ հագուստ, վորը նրանց կպաշտպաներ
այրվածքներից, թրջվելուց, մարմնի մեջը թունավոր
փոշի թափանցելուց և այլն:

ԱՆՉԱՓԱՀԱՄՆԵՐԻ ՅԵՎ ԿԱՆԱՆՅ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Անչափահասների և կանանց որդանիղմն ավելի
թույլ է քան տղամարդկանցը, դրա համար նրանց
առողջութեան պահպանումը պահանջում է լրացուցիչ
հոգատարութեան: Եսպէս՝ անչափահասների որդանիղ-
մը ավելի հանգստի պետք ունի, քան տղամարդկանցը.
Եդ պատճառով ել անչափահասների համար բանվո-
րական որն զգալիորեն կարճ պիտի լինի, քան չափա-
հասների համար, իսկ տարեկան արձակուրդն — ավելի
յերկարատև: Անչափահասների առողջութեանը վտանգի
չենթարկելու համար, նրանց չպիտի ընդունել մի

շարք վնասակար արտադրությունների մեջ, նույնպես
և գիշերային աշխատանքների:

Բանվորուհի — մայրերի, նմանապես և մանուկ-
ների առողջության շահերի տեսակետից միանգամայն
անհրաժեշտ է նրանց ծննդից առաջ և ծննդից հետո՝
աշխատանքից ազատել բավական յերկար ժամա-
նակով, իսկ հատկապես յերեխային կերակրելու հա-
մար աշխատանքի ընթացքում ընդմիջումներ սահմա-
նել՝ ամեն $3\frac{1}{2}$ ժամը մի անգամից վոչ պակաս: Մի
շարք թունավոր նյութեր, վորպիսին են, որինակ, ար-
ճիճը, սնդիկը և գառիկը (МЫШЬЯК), վոչ միայն բան-
վորուհու որդանիզմն են թունավորում, այլ մոր կաթի
հետ՝ ծծկեր մանուկներինը, ինչպես նաև կանանց բնա-
կան վիժումների պատճառ դառնում, հաճախ նրանց
զրկելով ծննդաբերության կարողությունից: Դրա հա-
մար ել յելնելով կանանց և մանուկների առողջու-
թյան շահերից անհրաժեշտ է արգելել կանանց աշ-
խատանքը հատկապես վնասակար արտադրություննե-
րում, նկատի առնելով առաջացող ծանր հետևանքները:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԵՆՔՆԵՐԸ

Մենք կանգ չենք առնի բանվորների ու բանվո-
րուհիների առողջության շահերից բղխող աշխատանքի
պաշտպանությանն այլ, ավելի մանր պահանջների վրա:
Մատնանշենք միայն, վոր աշխպաշտպանության բո-
լոր մեր թված պահանջները — 8 ժամյա բանվորա-

կան որվա, աշխատանքի մեջ ընդմիջումները, շաբաթական հանգստի որի, հերթական և լրացուցիչ տարեկան արձակուրդների, արտաժամյա աշխատանքներն արգելելու և անչափահասների ու կանանց աշխատանքի համար հատուկ պայմաններ սահմանելու նկատմամբ, — ես բոլորը բավական լիակատար կերպով նախատեսված են աշխպաշտպանության խորհրդային որենքներով:

Դեռ ավելին, խորհրդային կառավարությունը 1927 թ. հոկտեմբերին մանիֆեստ հրապարակեց՝ աստիճանաբար 7-ժամյա բանվորական որ մտցնելու՝ արդյունաբերության և արանսպորտի բանվորների ու ծառայողների համար: Այս վորոշումը աշխպաշտպանության գործում հսկայական քայլ է դեպի առաջ, քանի վոր նա նշում է բանվորական որի կրճատումն և այդպիսով՝ հանգստի հավելումն մի ամբողջ ժամով:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԵՆՔՆԵՐԻ
ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ

Սակայն, կարող են ասել, — այլ բան է լավ որենքը, իսկ ուրիշ բան՝ այդ որենքը կյանքում իրապես կիրառելը: Յեթե մենք նայենք, թե արդյոք վճրչափով են եղ որենքները կիրառվում, ապա իրոք, աշխպաշտպանության ես մասում նպաստավոր պատկեր կտեսնենք:

Եսպես՝ ութ ժամյա բանվորական որը մեր գործարաններում ու զավոդներում կիրառվում է լիովին:

Շնորհիվ են բանի, վոր մի շարք վնասակար ցեխերի
և անչափահասների համար սահմանված է կրճատ
բանվորական որ, արտադրության մեջ զբաղված ամեն
մի բանվորին ընկնող բանվորական որվա իրական տևո-
ղությունը որեկան մինչևիսկ 3 ժամից պակաս է
կազմում: 1923 և 1924 թթ. որինակ, բանվորական
որվա տևողությունը, արտաժամյա աշխատանքների
հետ միասին առած, միջին հաշվով ամեն մի գործա-
բանային բանվորին կազմում էր որեկան 7 ժամ
48 րոպ, իսկ 1927 թ. — մինչևիսկ 7 ժամ 28 րոպե:

Ճաշվա ընդմիջում անելու կանոնը կիրառվում է
ձեռնարկությունների մեծ մասում: Միայն փոքրաթիվ
գործարաններում ու զավոդներում է, վոր ընդմիջում
չի սահմանված, դա յեւ նրա համար, վոր իրենք բան-
վորները համաձայն են առանց ընդմիջումի աշխատե-
լու: Եստեղ, սակայն, պետք է ասել, վոր 7 ժամյա
բանվորական որվա իրականացման հետ, 7 ժամյա որ
կիրառող մանածագործարաններից շատերում ճաշվա
ընդմիջումները մեծ մասամբ իրենց բանվորների ցան-
կությամբ (վորոնք չեն ուզում ժամանակ կորցրած
լինել տուն գնալու վրա) նույնպես վերացված են:
Ենչափ, վորչափ առանց ընդմիջումի աշխատանքի
վնասն ակններև է, պրոֆմիություններն ու աշխատանքի
որգանները պայքարում են դրա դեմ:

Լիովին կիրառվում են կյանքի մեջ շաբաթական
հանգստի որ հատկացնելու, տարեկան յերկշաբաթյա,
իսկ անչափահասների ու հատկապես վնասակար ար-

տաղրութեան բանվորները համար մի ամսվա արձա-
կուրդի որենքները: Այսպէս 1924 թվին ամեն մի
Ֆարրիկ-գործարանային բանվորին հասնող արձակուրդը
կազմում էր մոտ 13 բանվորական օր, իսկ 1926 և
27 թվերին արդեն 14-ական օր (յերկու շաբաթն, ինչ-
պէս գ տենք, քիչ պակաս է 12 բանվորական օրից):

Չի կարելի զանգատել և կանանց ու անչափահաս-
ներին վերաբերող որենքների վատ իրաւովելուց: Հիմնա-
կանում պահպանվում են անչափահասների և ծծմայր
կանանց բանվորական օրվա բոլոր կանոնները, — յերկա-
րատե արձակուրդների և գիշերային աշխատանքների
արգելման, մնասակար արտաղրութեան մեջ աշխատելու
մասին և ալ: Սակայն կանանց և անչափահասներին
աշխատանքի ընդունելը հեշտացնելու և մուրացկանու-
թյունից ու պոռնիկությունից նրանց հեռու պահելու
համար, հարկ յեղավ վորոշ որենքներ վերաքննելու:
1925 թվից սկսած հարկ յեղավ, որինակ, սկսել ան-
չափահասներին ու կանանց թույլ տալ աշխատելու
ավելի կամ նվազ վտանգավոր ենպիսի արտաղրու-
թեան մեջ, ուր առաջ նրանց չէր թույլատրվում:
Ավելի լայն չափերով թույլ տալ սկսեցին կանանց՝ գի-
շերային աշխատանքի, հատկապէս մանածագործարան-
ներում, 7-ժամյա բանվորական օր սահմանելու և 3 հերթ
աշխատանքի անցնելու հետևանքով: Վերաքննված են
կանանց՝ ծանրություններ կրելու նորմաները:

Յեւ չնայած մասնավոր, մանր արհեստանոցնե-
րում, այժմ էլ դեռ, հաճախ խախտվում են կանանց

ու անչափահասների աշխատանքի կանոնները, այնու-
ամենայնիվ դա առանձին նշանակութուն չունի (նման
դեպքում, իհարկե, ինչպես աշխատանքի որե՛նքի ամեն
մի խախտումն եզպիսի խախտումները հետապնդվում
և պատժվում են), քանի վոր անչափահասների ու
կանանց ճնշող մեծամասնութունն զբաղված է խո-
շոր ձեռնարկներում, ուր նրանց աշխատանքի պաշտ-
պանությանը վերաբերող որե՛նքները իրագործվում
են բավարար չափով:

Ենքան ել լավ չե աշխատանքի իրավական պաշտ-
պանության գործը սպեց-հագուստի արտաժամյա աշ-
խատանքների նկատմամբ: Սպեցհագուստը կամ (ար-
տադրական հագուստը) միշտ ել լրիվ և ժամանակին
չի տրվում և ամենագլխավորը՝ վորակով հաճախ շատ
ցածր է լինում, վորի շնորհիվ և վորոշված ժամանակից
շուտ է մաշվում:

Արտաժամյա աշխատանքներն, ինչպես հայտնի յե,
վնասակար ազդեցութուն ունեն բանվորների առող-
ջության վրա: Ձեռնտու չեն նրանք նաև հիմնարկին,
քանի վոր շատ թանգ են նստում: Յեվ այնուամե-
նայնիվ, հաճախ աշխրորսայում վորակյալ բանվորների
բացակայության պատճառով, իսկ ավելի շուտ՝ հիմ-
նարկը ժամանակավոր բանվորներ ու ծառայողներ
վարձել չկամենալով, մեզ մոտ արտաժամյա աշխա-
տանքներ կատարվում են: Եսպես, 1927 թվին ար-
տաժամյա աշխատել են բոլոր գործարանային բան-
վորների 17,4%-ը, ըստ վորում, ամեն մի բանվորին

ամիսն ընկնում եր 17 ժամ արտաժամյա Առանձին խո-
շոր ձեռնարկներում արտաժամյա աշխատանքն ամեն
մի բանվորին հասնում եր մինչևիսկ 2 ժամի:
Պակաս արտաժամյա չի կիրառվում նաև գործարա-
նային գրասենյակներում հաշվետվությունների և հաշ-
վեկշիռներ կազմելու ժամանակ: Սակայն չնայած
գրան, ինչպես վերն ասացինք, փաստացի բանվորական
որը մեզ մոտ միջին հաշվով բոլորովին բարձր չե, մի
բան, վորը բանվոր դասակարգի խոշոր նվաճումներից
մեկն է հանդիսանում:

Ավելորդ է մասնանշել, վոր արտաժամյա աշխա-
տանքների անտեղի կիրառման և սպեցհագուստ տալու
թերությունների դեմ վճռականորեն պիտի պայքարել:

Ի մի գումարելով բոլոր վերև ասածները մենք
տեսնում ենք, մի կողմից, վոր աշխատանքի, իրավա-
կան պաշտպանության խորհրդային որենքները բա-
վական լավ են հոգում բանվորի առողջության հա-
մար և, մյուս կողմից, վոր եզ որենքները հիմնակա-
նում իրապես կերառվում են:

Մենք ես գրքույկի մեջ նպատակ չենք դնում
խորհրդային որենադրությունը համեմատել բուրժուա-
կան որենադրության հետ, սակայն հարկավոր է
վճռականորեն ընդգծել մեր աշխպաշտպանության
որենքների անհամեմատ առավելությունը՝ կապիտա-
լիստականից:

II. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ

Նախորդ գլխում մենք խոսեցինք գլխավորապես հոգնելու վնասակարության և աշխատանքի պաշտպանության են որեւնքների մասին, վորոնց նպատակն է պաշտպանել բանվորներին հոգնածությունից:

Սակայն բանը նրանումն է, վոր բանվորներն աշխատելիս միայն չեն հոգնում: Յեթե աշխատանքը շարունակ կատարվելը բաց ողի մեջ և լավ պայմաններում և բանվորները գործ չունենային վտանգավոր մեքենաների և հսկայական ծանրությունների հետ, եղ գեպքում ամեն ինչ միայն հոգնածությունից կախված կլիներ: Իրականում սակայն ոչ կերպ է: Նախ՝ քիչ չեն ստորյերկրյա և ջրասույգային աշխատանքները, վառողի պատրաստության, թունավոր գազերի, արծիճե առարկաների և այլ աշխատանքները, վորոնց վնասակարությունն ու առողջության համար վտանգավոր լինելը բացատրության կարիք չեն զգում: Յերկրորդ՝ վորոշ Ֆաբրիկներում և գործարաններում տիրում է կամ չափից դուրս տաք կամ ցուրտ, և կամ չափազանց թույլ կամ շատ ուժեղ լույս, խլացուցիչ դղրդյուն, մշտական փոշի, թին ու ծուխ: Արտադրության ես չարիքները վնասում են բանվորների առողջությանը, իջեցնում են նրանց աշխատանքի արտադրողականությունը և դրանով վնասում պետությանը, մյուս կողմից ել՝ իջեցնում բանվորների աշխատավարձը:

Յեթե հիշենք, վոր բանվորները հետ դժբախտ դեպքերը սլատահում են մեքենաների չպաշտպանված, կամ յեղածի վատ զրուծյան, սաանողիների ու գործիքների սարքին չլինելու հետևանքով, իսկ հաճախ ել բանվորների իրենց անզգուշության և անվուծության պատճառով, սպա պարզ կլինի, վոր ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական թերությունները բանվորների առողջությանն ու ընդհանրապես ամբողջ պետութեանը հակայական վնաս են հասցնում:

Այսպիսով, յեւելով բանվորների առողջութեան ու կյանքի, ինչպես նաև ամբողջ պետութեան շահերից՝ արտադրութեան չարիքների, տեխնիկական թերությունների ու անկանոնությունների դեմ պայքարելը նույնչափ կարևոր է, վորչափ բանվորների հոգնածութեան դեմ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԲԱՐԵԼԱՎՈՂ ՈՐԵՆՔՆԵՐ

Սորհրդային որենքներն, իհարկէ, նկատի ունեն աշխատանքի պայմանների բարելավման ամբողջ վիթխարի նշանակութեանը — արտադրութեան վնասակարութեանը վերացնելու միջոցով: Դրա համար ել, բանվորական որվա տնտեսութեան, արձակուրդների և աշխատանքի պաշտպանութեան այլ կանոններից զատ, գոյութեան ունեն նաև մանրամասն որենքներ ու կանոններ Փարբիկ-գործարանային ձեռնարկների կառուցման և պահպանութեան վերաբերյալ:

Յդ որենքների համաձայն վոչ մի նոր ձեռնարկ չի կարող բացվել, գործի պցվել կամ մի շենքից մյուսը փոխադրվել առանց աշխատեսչության պատշաճ թույլտվության: Աշխատանքի ժողովրդական կոմիտարիատի հատուկ վորոշումները պարտավորեցնում են բոլոր հիմնարկ-ձեռնարկներին միջոցներ ձեռք առնել վերացնելու կամ նվազեցնելու աշխատանքի վնասակար պայմանները, կանխելու դժբախտ պատահարները և աշխատանքի վայրերում անհրաժեշտ կարգ ու մաքրություն պահպանելու: Եսպես, եդ որենքներով նախատեսվում ե ողավորության անհրաժեշտությունն ու կարգին լինելը, բավարար լուսավորություն, տաքություն, ջրամատակարարում, մեքենաների շրջափակում, աշխատանքի վտանգավոր վայրերում պաշտպանության հարմարություններ, մեքենաների, ստանոկների ճիշտ դամավորություն և այլն: Մի խոսքով, մեր աշխպաշտպանության որենքներում արտադրության վնասները վերացնելու կանոնները բավական աչքի ընկնող տեդ են գրավում, աշխատանքի իրավական պաշտպանության կանոններից վոչ պակաս:

Մինչև իսկ ավելին, կարելի յե պնդել, վոր արտադրության վնասների և անվտանգության տեխնիկայի գործում անկանոնությունները վերացնելը շատ ավելի մեծ նշանակություն ունի, քան աշխատանքի իրավական պաշտպանության վորոշ պահանջներն ոգտագործելը, վորոնց նպատակն ե լոկ աշխատանքի վատ պայմաններից բղխող վնասը թուլացնել (որինակ լրա-

ցուցիչ արձակուրդ, կրճատ բանվորական որ, սպեց-
կաթ և այլն)։ Ավելի հեշտ և առողջությունը կորցնելը
կամ ձեռնարկի վատ դրության հետևանքով հաշմեւը,
քան կորցրած առողջությունը յետ դարձնելը։ Բան-
վորական որը 1—2 ժամով կրճատելը կամ թե ավե-
ւորդ մի յերկու շաբաթ արձակուրդը բանվորին ամե-
նեին չեն կարող բժշկել գործարանում ստացած
թունավորումից, խլությունից, կուրությունից կամ
հաշմությունից, ել չասենք, իհարկե, վոր միանգա-
մայն անկարող են վերադարձնել կորցրած կամ ան-
դամալույծ դարձած ձեռները կամ վոտները։

ԱՆԲԱՎԱՐԱՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԴԵՊԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ

Սակայն չնայած են բանին, վոր մեր աշխապաշտ-
պանության որենքները չափազանց մեծ կարևորու-
թյուն են տալիս աշխատանքի պայմանների բարելավ-
մանը ձեռնարկներում, մինչև վերջին ժամանակներս
ես աշխատանքին անբավարար ուշադրություն եր դարձ-
վում։ Են ժամանակ, յերբ ձեռնարկի առողջապահա-
կան — տեխնիկական թերությունները վնասում եյին
բանվորների առողջությանը, պրոֆմիությունները,
աշխապաշտպանության որգաններն ու իրենք բան-
վորները համառորեն ձգտում եյին կրճատված բան-
վորական որ, լրացուցիչ յերկշաբաթյա արձակուրդ,
սպեց-կաթ կամ սպեց-ճարպ ձեռք բերել։ Միաժա-
մանակ վորոշ միություններ հարկ յեղած ուշադրու-

թյունը չեյին դարձնում ձեռնարկի սանիտարական-տեխնիկական թերությունների վերացմանը՝ անտեսական որդանների կողմից, թերություններ, վորոնք մնասում են բանվորների առողջությանը: Աշխատատեղանության խնդիրների նման հասկացողություն գոյություն ուներ առաջ և այժմ էլ դեռ շարունակվում է:

Ի՞նչն էր դեպի աշխատանքի պաշտպանությունը նման վերաբերմունքի պատճառը:

ԽՈՇՈՐ ԿՐԻՉՈՑՆԵՐԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Առաջին և գլխավոր պատճառը կայանում էր անհրաժեշտ խոշոր միջոցների բացակայության մեջ: Մեր ֆաբրիկների և գործարանների մեծ մասը շինված լինելով սրանից շատ տարիներ առաջ, ընդհանրապես չեն համապատասխանում աշխատատեղանության կանոններին, վորովհետև շինելով դրանք, կառիտալիստները շատ էլ չեյին մտածում բանվորների առողջության մասին: Հեղափոխության և քաղաքացիական կռիվների առաջին տարիներին ձեռնարկներն էլ ավելի էյին քայքայվում: Եղ ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական թերությունները վերացնելու համար անհրաժեշտ է հիմնովին վերաշինել դրանք և մաշված մեքենաներից ու ստանոկներից շատերը փոխարինել ավելի նոր, կատարելագործված մեքենաներով: Նոր գործարանների ու գավոզների կառուցման հետ միաժամանակ իհարկե, նորոգվել են նաև հները, —

սակայն դա արված է դեռ ևս վոչ բավարար չափով—
հսկայական միջոցների բացակայութեան պատճառով,
միջոցներ, վորոնցով հնարավոր կլիներ բոլոր գործա-
բանները լիովին վերաշինել ու կահավորել:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽԱՐՈՒՆՆԵՐԻ ԱՆՓՈՒՅԹ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՆՔԸ

Յերկրորդ կարևոր պատճառը ձեռնարկներից շա-
տերի վարչութեան անփութ վերաբերմունքն է դեպի
իրենց մոտ տիրող անկարգութեանները, հատկապես
դեպի աշխատատեղիների թերութեանները: Ոգտվե-
լով նրանից, վոր ձեռնարկը բավականաչափ միջոց-
ներ չունի արտադրութեան փասաները վերացնելու
համար աշխատանքներ կատարելու, շատ ձեռնարկա-
տերեր անփութորեն են վերաբերվել նաև բանվորների
առողջութեանը փաստող մի շարք ենպիսի թերութեան-
ներ վերացնելուն, վորոնք մեծ ծախս չեյին պահանջի:

Անփութութեանն որինակ մինչև ենտեղն եր հաս-
նում, վոր շատ արհեստանոցներում ապակիները ամիս-
ներով ու տարիներով չեյին սրբվում, վորի հետևան-
քով բանվորները զրկված եյին լինում բավարար լույ-
սից, կամ թե կոտրած ապակին ամիսներով չեյր
փոխվում, վորի շնորհիվ բանվորները սառչում և մըր-
սում եյին: Վորոշ ձեռնարկների վարչութեաններ
ավելի շուտ համաձայնվում եյին բանվորների մի մա-
սին լրացուցիչ արձակուրդ կամ կրճատ բանվորական
որ տալ, փոխանակ նրան, վոր իրենց ինժինեքներին

և տեխնիկներին ստիպեն լրջորեն մտածելու ես կամ են թերությունը վերացնելու համար: Յեւ չհայած նրան, վոր լրացուցիչ արձակուրդը կամ կրճատ բանվորական որն աշխատանքի պայմանների վատացման հետևանքով արտադրության ցածր վորակի հետ միասին ձեռնարկի վրա եժան չեր նստում (հաճախ ավելի թանգ, քան արտադրության վնասների վերացման համար պահանջվող ծախսերը), այնումենայնիվ աշխատանքի պայմանների բարելավման վրա սնտեսական մարմինները քիչ ուշադրություն եյին դարձնում:

Վորոշ տնտեսական որգաններ եղպես վարվելով, կարծում եյին իրենց համար ավելի հեշտ և ձեռնտու յե աստիճանաբար փոքր գումարներ ծախել լրացուցիչ արձակուրդների, կրճատ բանվորական որվա և աշխատանքի ցածր արտադրողականության վրա, քան թե միանգամից մի զգալի գումար հատկացնել սանիտարական — տեխնիկական թերությունների վերացմանը: Սակայն մենք համոզված ենք, վոր շատ ադմինիստրատորների՝ իբր թե ձեռնտու եղ գործողությունները, մեղ վրա շատ թանգ նստող «խնայողություն» են — թարս տեսակի խնյողություն, վորն այսուհետև, իհարկե, չի կարելի թույլ տալ:

ՍՆՍ.Լ ԻՐՈՏԵՑՈՒՐՆ ԱՇԵՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆԸ

Յերրորդ պատճառը կայանում ե նրանում, վոր դեռ ևս քաղաքացիական կռիվների և ռազմական կո-

մուսիկոմի ժամանակներին, յերբ մեր ձեռնարկները վերաշինել ու բարելավել զրեթե անհնար եր, մեր բանվորներն ու պրոֆմիուլթյունները սովոր էին վնասների փոխարենը հատուցումն (կոմպենսացիա) պահանջել, որինակ միանգամից լրացուցիչ արձակուրդ, կրճատ բանվորական որ, սպեց-ճարպ և կաթ: Քաղաքացիական կռիվներից հետո, ինչպես հայտնի յե, պայմանները խիստ փոխվեցին, գործարաններն ու գավոզները վերանորոգվել ու բարելավվել սկսեցին, սակայն մոտեցումը դեպի աշխալաշտպանությունը վորոշ դեպքերում ելի նույնը մնաց: Փոխանակ յեռանդուն կերպով աշխատանքի պայմանների բարելավման համար պայքարելու և սանիտարական-տեխնիկական թերություններին անուշաղիր վերաբերվող ձեռնարկների հառավարիչներին պատասխանատվության կանչելու, բանվորներն, պրոֆմիուլթյուններն ու աշխատեսուհները հաճախ բավականանում էին նրանով, վոր բանվորների վորոշ մասը կրճատ բանվորական որ կամ լրացուցիչ արձակուրդ ստանա:

Ահա ես յերեք գլխավոր պատճառներով եր, վոր արտադրական ձեռնարկների պահպանության և շինարարությանը վերաբերող որենքերը մեզ մոտ բավականաչափ յեռանդուն կերպով չէին իրագործվում:

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԻ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Յեթե նայենք մեր հին գործարանների ու գավոզների սանիտարական-տեխնիկական դրությանը,

ապա կտեսնենք, վոր պատկերն ենքան ել միթիթարա-
կան չե: Բազմաթիվ հետազոտությունները ցույց
տվին, վոր հազվադեպ են ենպիսի ձեռնարկներ, վո-
րոնք աշխատանքի պաշտպանության տեսակետից խո-
շոր թերություններ չունենան: Ձեռնարկների ճնշող
մեծամասնությունը սանիտարական-տեխնիկական խո-
շոր թերություններ ունի: Ողափոխության պակաս,
մեքենաների և ստանոկների վատ շրջափակումն, աշ-
խատավայրի թույլ լուսավորում, չափից դուրս շոգ
կամ անբավարար տաքություն ու լվացարանների,
սրբիչների, սապոնի, յեռացրած ջրի բացակայություն
և այլ բազմաթիվ մանր ու խոշոր թերություններ —
վորքան ուզես:

Սակայն, խոսելով այս թերությունների մասին,
չպիտի կարծել, վոր մեզ մոտ ես ուղղությամբ վոչինչ չի
արված: Պետք է վորոշակի ընդդեմ, վոր շատ բան է
արված: Աշխատանքի պայմանները բարելավելու մեր
աշխատանքի թափի մասին գաղափար կազմելու հա-
մար կարելի յե ցույց տալ հետևյալ թվերը. 1924—25 թ.
ՌՍՖՍՀ մեջ գտնված խոշոր պետական արդյունա-
բերությունն աշխպաշտպանության վրա ծախսել է
մոտ 15,6 միլիոն ռուբլի, 1925—26-ին՝ 22,4 միլ.,
1926—27 թ.՝ 27,2 միլ., 27—28 թ.՝ 33,3 միլ ռուբլի:
Ամբողջ ՌՍՀՄ մեջ գտնված խոշոր պետական արդ-
յունաբերության կողմից աշխպաշտպանության վրա
կատարված ծախսերը կազմում էին 1926—27 թվին՝
37 միլ. ռուբլի, իսկ 1927—28 թ.՝ մոտ 50 միլ. ռուբլի:

Ես միջոցների մոտ 25—30%-ը ծախսվել է ողահանու-
թյան աշխատանքների վրա, 16—20%-ը բաղնիքներին,
մասնագիտական հագուստների և այլ ոժանդակ շեն-
քերի կառուցման վրա, 33—35%-ը անվտանգության
տեխնիկայի և մոտ 20%-ը արդյունաբերական սանի-
տարիայի վրա:

Բացի աշխպաշտպանության վրա ծախսված վե-
րոհիշյալ գումարներից, արդյունաբերությունը բազ-
մաթիվ աշխատանքներ է կատարել գործող ձեռնարկ-
ները վերաշինելու և սարքավորելու համար: Ես
աշխատանքների վորոշ մասով, աշխպաշտպանության
թերություններից շատերն են վերացվել, չհաշված
աշխպաշտպանության գումարների հաշվին կատարված
բարելավումները:

Եսպիսով, քաղաքացիական կռիվներից դեռ մեր
գործող ձեռնարկներում աշխպաշտպանության վիճակը
բարելավելու տեսակետից ահագին բան է արվել:

Սակայն, չնայած դրան, ինչպես վերը ցույց
տվինք, աշխպաշտպանության դրությունը հին ձեռ-
նարկներից զգալի մասի մեջ դեռ ևս մնում է վոչ իր
բարձրության վրա: Դա բացատրվում է հետևյալով,
հին ձեռնարկներն տարեց տարի ավելի ու ավելի յեն
մաշվում: 1925—27 թթ. մեր արտադրության լայնաց-
ման հետևանքով գործի զգվեցին մինչ այդ անգոր-
ծության մատնված նվազ հասույթաբեր ձեռնարկներ
և ոգտադործվեցին թեկուզ փոքր չափով պիտանի
մեքենաներն ու ստանոկները: Եդ ժամանակ, գործա-

բանային շենքերի թույլ շինարարութեան հետևանքով 1924—27 թթ. բանվորների թիվը գործարաններում ու զավոդներում զգալիորեն աճեց, վորով և ավելացավ արհեստանոցների նեղվածքը:

Ահա են պատճառները, վորոնց հետևանքով, չնայած տարված աշխատանքին, մեր ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական վիճակը մնում է դեռևս բավական ծանր:

Իսկ հետագայում ևս հանդուրժել, վոր աշխատանքի իրավական պաշտպանութեան որենքները կիրառվեն բավարար, իսկ սանիտարական-տեխնիքական կանոնները — վաս, վոչ մի կերպ չի կարելի: Դա անկարելի յե թույլատրել հենց նրա համար, վոր եղ թերությունները վեասակար կերպով են անդրադառնում բանվորների առողջութեան վրա, նվազեցնելով նույնպէս աշխատանքի արտադրողականությունը:

ՆՈՐ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻԿԱ ԿԱՌՈՒՅՈՒՄԸ ՅԵՎ
ԱՇԽԱՏԱՆՑՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Վերջին տարիներում մեզ մոտ բավական լայն կերպով առաջ գնաց հին ֆաբրիկների և գործարանների վերաշինությունն ու վերակահավորումը: Ուժեղ թափով կառուցվում են և նոր ձեռնարկներ: Ես նոր շինարարությունը, այլ և հին գործարանների վերակահավորումը տարեց տարի մեծանում է և արդյունաբերութեան Ծ-ամյա պլանով (ինդուստրիալիզացիա) մոտակա տարիներում ավելի լայն ծավալ է ընդունելու:

Եսպես, հնգամյա պլանի համաձայն 1928—29 թ.—
1932—33 թ. միմիայն արդյունաբերութեան գծով
(առանց տրանսպորտի և կոմունալ ձեռնարկների) վո-
րոշված է նոր Փաբրիկների և գործարանների վրա ծախ-
սել 6,5 միլիարդ ուռլուց ավելի և մոտ 4,3 միլիարդ
ուռլի՝ գործող ձեռնարկների վերականգնման և
լայնացման վրա, ըստ վորում, ես գումարների մեջ
չեն մտնում նրանք, վորոնք պիտի ծախսվեն գործող
հիմնարկների հիմնական ռեմոնտի վրա:

Աշխատանքի պաշտպանութեան ձեռնարկումներին
հատկացված ծախսերը հնգամյա պլանով կազմում
են 313 միլիոն ուռլի:

Ես թվերից յերևում է, թե վորպիտի ահռելի աշխա-
տանքներ կան մեր առաջ Փաբրիկների և գործարան-
ների նոր կառուցումների ու վերաշինութեան գործում:

Մենք ստիպված ենք հաշտվել են բանի հետ, վոր
կապիտալիստների շինած հին ձեռնարկները շատ քիչ
են համապատասխանում աշխպաշտպանութեան ներկա
պահանջներին, սակայն արդեն միանգամայն անվի-
ճելի յե, վոր նոր կառուցվող և հիմնովին վերաշինվող
ձեռնարկներում անհրաժեշտ է վաղորոք նախատեսել
աշխպաշտպանութեան բոլոր պահանջները: Համենայն
դեպս, արտադրութեան են վնասակար կողմերն ու
առողջապահական-տեխնիկական այլ թերութեաններն,
վորոնք գիտութեան արդի վիճակով հնարավոր է վե-
րացնել, չպետք է տեղի ունենան: Սա առանց բացա-
տրութեանների յել ակներև է:

Աշխատանքի պաշտպանութեան անհրաժեշտ պահանջները իրագործումն ապահովելու նպատակով, հատուկ որհնքը պարտավորեցնում է տնտեսական որդաններին բոլոր նոր կառուցվող և կապիտալ նորագութեան յենթակա ձեռնարկների հատակագծերն ու գծագրութեանները համաձայնեցնել աշխպաշտպանութեան պետական որդանների հետ (տեխնիկական և սանիտարական տեսչութեաններ) :

Յեթե հին ձեռնարկներում սանիտարական-տեխնիքական թերութեանների վերացման որհնքների չկատարելը դեռ ևս կարելի լինի արդարացնել խոշոր գումարների բացակայութեամբ, ապա տնտեսական մարմինների կողմից վերոհիշյալ հատակագծերը աշխտեսչութեանը չներկայացնելն արդեհ դեպի աշխպաշտպանութեան ունեցած անփութութեանից զատ ուրիշ բանի վերագրել չի կարելի: Իժբախտաբար, հարկավոր է նշել, վոր եղպիսի անփութութեան գոյութեան ունի: Նկատված են դեպքեր, յերբ տնտեսական հիմնարկները նոր Փաբրիկներ ու գործարաններ սկսում են կառուցել կամ թե հները հիմնովին վերաշինել նեղութեան չկլելով նոր սկսվող շինարարութեան պլաններն ու գծագրութեանները աշխտեսչութեան յեզրակացութեանը ներկայացնելու: Իսկ քանի վոր ձեռնարկների ձարտարապետ-կառուցողները միշտ ել լավ տեղյակ չեն աշխպաշտպանութեան պահանջներին, իսկ նրանցից վոմանք ել ես կամ են պահանջին լուրջ չեն վերաբերվում, ուստի դեպքեր են լինում, վոր եզ նոր

շինությունները բանվորների առողջութիւնը սպառնացող սանիտարական-տեխնիկական բազմաթիւ թերություններ են ունենում, դեռ չհաշված իրեն արդյունաբերութիւնը հասնող վնասը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՅԻՄԱՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵՆՈՎՈՒՄԸ ՊԻՏԻ ԼԻՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՊԼԱՆԻ ՎՐԱ

Եսպիսով, մենք դալիս ենք են յեզրակացութիւն, վոր ինքը բանվորական մասսան, պրոֆմիություններն ու աշխատանքի տեսչութիւնը՝ բանվորների առողջութիւն շահերի և նրանց աշխատանքի արտադրողականութիւնը բարձրացնելու տեսակետից, պարտավոր են վճռականորեն ձգտել աշխատանքի պայմանների բարելավման:

Ինչպես արդեն նշեցինք, բանվորներից վոմանք կարծում են, թե աշխատաշտպանութիւն նպատակը կայանում է միայն լրացուցիչ արձակուրդ, կրճատ բանվորական որ, սպեցհագուստ կամ սպեցկաթ հոգալու մեջ: Ես սխալ տեսակետը վորքան կարելի յե շուտ սլիտի վերացնել: Հենց այն հանգամանքը, վոր մեզ մոտ աշխատանքի իրավական պաշտպանութիւն գործը բավարար վիճակում է, իսկ առողջապահական-տեխնիկական թերութիւնները վերացնելու գործը՝ վատ, հենց միակ սա պահանջում է, վոր իրենց բանվորների, պրոֆմիութիւնների, աշխատեսչութիւն ուշադրութիւնն առաջին հերթին ուղղվի դեպի աշխատանքի պայմանները բարելավելու կողմը:

Յասեղից պարզ է, վոր աշխատանքի պայմանների բարելավումը մոտակա տարիների համար հանդիսանում է աշխպաշտպանության ամենակարևոր մասը: Վերջինս ավելի քան ճիշտ է, քանի վոր ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական թերությունների վերացումը հնարավորություն է տալիս՝ բանվորներին առողջությանն առանց վնասելու՝ զգալիորեն բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունը, դրանով էլ բարելավել խորհրդային իշխանության դրությունն ու բարձրացնել աշխատավարձը:

III. ԱՇԽԱՇՏ ԴԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՎՈՐՈՒՄՆ

Սոսելով աշխպաշտպանության գծով պրոֆմիության անելիքների մասին, վերադաս միութենական օրգանների (գավառային, նահանգային բաժինների և կենտրոնական կոմիտեների) աշխատանքը չպետք է շփոթել գործարկումների աշխատանքի հետ: Մենք չենք կարող, օրինակ, միության վիճակային (ОБЛАСТНОЙ) բաժնից պահանջել, վոր նա հետևի աշխպաշտպանության բոլոր կանոնների կիրառմանը՝ ձեռնարկների վարչությունների կողմից, թեկուզ հենց միայն նրա համար, վոր միության վիճակային բաժինների բոլոր աշխատակիցները ի վիճակի չեն մշտապես բոլոր ձեռնարկներում էլ լինելու: Մյուս կողմից, անոգուտ կլիներ

գործարկումներից և աշխպաշտպանության հանձնաժողովներից պահանջել արտագրության չարիքների լուրջ ուսումնասիրություն կատարել և այդ չարիքներն արմատապես վերացնել ու համար ծրագիր կազմել, — դանրանց ուժից վեր ե: Դրա համար ել անհրաժեշտ ե վերադաս միութենական որգանների, աշխտեսչության և գործարկումների միջև պարտականությունները ճշտորեն սահմանավորել, եդ որգանները վոչ մեկը չծանրաբեռնելով իր ուժից վեր աշխատանքով:

Աշխատանքի տեսչությունը և արհմիություններն իրենց հսկողության տակ շատ ձեռնարկներ ունենալով, շատ հաճախ իրենց հսկողությունը տարածել կարող են միայն առողջապահական-տեխնիկական թերությունները վերացնելու պահանջներ ներկայացնելով:

Մինչդեռ ամեն մի ֆարրիկում և գործարանում բազմաթիվ մանր-մուկը թերություններ կան, վորոնք բանվորի առողջությանը մեծ վնաս են հասցնում: Վոչ աշխտեսչությունը և վոչ ել պրոֆմիությունները ես բոլոր թերություններին, անշուշտ, հետևել չեն կարող: Եդ աշխատանքը միայն ամեն մի ձեռնարկում մշտապես գոյություն ունեցող աշխպաշտպանության հանձնաժողովի գործն ե: Ահա թե ինչու աշխպաշտպանության հանձնաժողովը գլխավորապես իր վրա պիտի վերցնի հենց աշխատանքի եդ մասը, միաժամանակ և հսկողությունը, թե ձեռնարկի վարչությունը վորչափ լրիվ ու ժամանակին ե կատարում աշխտեսչության առաջադրությունները և վերջինիս ու միու-

թյուևների միջև կայացրած համաձայնություևները: Լայնածավալ ծրագրներ կազմել արտագրության բոլոր չարիքները վերացնելու և մանավանդ ազմինիստրացիային ինքնուրույն պահանջներ ներկայացնել լուրջ թերություևները վերացնելու (մեծամեծ ծախսեր պահանջող), աշխպաշտպանության հանձնաժողովն ինքը, առանց աշխտեսչության, անշուշտ, չպիտի անի:

ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԸՆԶ

Մինչև վերջին ժամանակներա աշխպաշտպանության բոլոր ֆարրիկ-գործարանային հանձնաժողովներն աշխատում եյին վոչ միանգամայն բավարար: Սակայն անգամ այնտեղ, ուր աշխատանքը փոքրիշատե կարգի յե դրված, հանձնաժողովի կտիվ անդամները ժամանակի մեծ մասն անց են կացնում ապահովագրական գանձարկղ, առբաժին, բնակարանային բաժին և այլն գնալ-գալով: Շատ մեծ ուշադրություև են դարձնում նույնպես սպեցհագուստ ձեռք բերելուն: Իրա հետևանքով, հաճախ ել՝ աշխպաշտպանության խնդիրների սխալ ըմբռնման շնորհիվ, նրանց շատ քիչ ժամանակ ե մնում հետևելու ձեռնարկների վերոհիշյալ թերություևների վերացմանը, մասնավորապես այնպիսիների, վորոնք հեշտ ե վերացնել:

Հասկանալի յե, վոր աշխպաշտպանության հանձնաժողովները չպետք ե հրաժարվեն կարգի դնելու

բանվորների գործը ապգանձարկղում, առբաժնում, բնակարանային բաժնում և այլն: Հանձնաժողովն անկարող է նաև հրաժարվել ես հիմնարկներում կայացող ավելի կարևոր նիստերին և խորհրդակցություններին մասնակցելուց: Սակայն, մյուս կողմից, տարվել միայն ես աշխատանքներով և հանձնաժողովի մնացած գործնեյությունը մոռացության տալ վոչ մի դեպքում պետք չէ: Եզպիսի զնալ-զալ տեղի պիտի ունենա միայն անհետաձգելի դեպքում, հատկապես զանազան նիստերի ու խորհրդակցությունների համար: Եդ աշխատանքը տանելու համար պիտի առանձնացվին հանձնաժողովի անդամներից մեկ-յերկուսը, ենպես վոր մնացած անդամները, դրանց թվում և նախագահը, իրենց գլխավոր ուշադրությունը պիտի նվիրեն աշխատանքի պայմանների բարելավման գործին:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ - ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ

Նախ և առաջ աշխպաշտպանության հանձնաժողովները պարտավոր են աշխատանքի տեսչի ակտով ստուգել՝ ժամանակին են կատարվում արդյոք վերջինիս առաջադրությունները, թե վոչ: Վորևե արգելքի դեպքում աշխպաշտպանության հանձնաժողովները պիտի աշխատեն վերացնել, իսկ անհնար լինելու դեպքում—անհատաղ հայտնել աշխատեսչին և պրոֆմիտլյան:

Աշխարհաշտպանության հանձնաժողովի նախագահը կամ անդամները սլարտավոր են գոնե շաբաթը մեկ անգամ շրջել արհեստանոցներն ու ցեխերը (հատկապես վնասակար) և սլարգել, չկամ արդյոք սանիտարական-տեխնիկական վորևե նոր թերություն և վարչության կողմից վերացվում են անցյալում նշված բացերը: Եսպես, արհեստանոցները շրջելիս, աշխարհաշտպանության հանձնաժողովի անդամները պետք է ուշադրության առնեն, թե՛ արդյո՞ք արհեստանոցները չափից ավելի նեղվացք չեն, ողի մեջ փոշի կամ թունավոր գազեր չկան արդյոք: Շատ կարևոր է ստուգել, սլատուհանների բոլոր ապակիները գցված և բավական մաքուր սրբված են: Ամեն մի բանվորի համար բավականաչափ ող կամ և կան արդյոք ուր վոր պետք է ցանկապատեր ու մահաջառներ, վճռչափ է արհեստանոցի տաքության աստիճանը (չափից ավելի տաք կամ ցուրտ հո չի) և չկա արդյոք «մշուշ» (ջրի գոլորչներ): Կարգի՞ են արդյոք արտաքնոցները, լվացարանները, դուշերը, խոնված չեն արդյոք անցքերն ու հանդերձարանները: Կան արդյոք բավականաչափ յերեսսրբիչներ, սապոն, յեռացրած ջուր և այլն:

Բոլոր հայտնաբերված թերությունների մասին հանձնաժողովը գործարկումի միջոցով պիտի տեղեկացնի ադմինիստրացիային, և յեթե ես թերությունների վերացումը խոշոր ծախսերի ու լուրջ տնտեսական փոփոխությունների հետ կապված չէ, ապա ինքը գործարկումը պիտի աշխատի վարչության միջո-

ցով բոլոր ես թերությունները կարճ ժամանակում վերացնել:

Են դեպքերում, յերբ վարչությունը հրատարակի կատարել եղ առաջարկները, աշխպաշտպանության հանձնաժողովը գործարկումի միջոցով պիտի դիմի աշխտեսչի և պրոֆմիության վիճակային կամ շրջանային բաժնի ողնությանը:

Ինչ վերաբերում է աշխատանքի պայմանների բարելավման միջոցներին, վորոնք կապված են խոշոր ծախսերի հետ, ապա դրա համար հանձնաժողովն ինքը չպիտի բանակցություններ վարի ադմինիստրացիայի հետ: Եդպիսի բանակցություններ պիտի վարեն աշխտեսուհուհությունը և պրոֆմիությունը (հանձնաժողովը իհարկե պիտի մասնակցի) ենպես, վոր աշխատանքի տեսչության և սնտեսական հիմնարկի միջև հատուկ համաձայնություն կնքնուլոց կամ թե աշխտեսչության կողմից առաջադրություններ ներկայացնելուց հետո — հանձնաժողովը ուշադիր հետևի, թե ադմինիստրացիան վորչափ լրիվ և ժամանակին է կատարում իր վրա դրված աշխատանքները:

ՍՊԵՅ-ՀԱԳՈՒՍՏ. ՅԵՎ ՆՈՒՍԱԶԳՈՒՇԱԿԱՆ
ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական թերությունները վերացնելու խնդիրների հետ միաժամանակ հանձնաժողովը պիտի հետևի բանվորների

սպեցհագուստը և հատուկ նախագգուշական հարմարությունները (ակնոցներ, ռասպիրատորներ) ժամանակին տալուն: Տրվող սպեցհագուստի վորակը հաճախ շատ ցածր է լինում, վորի շնորհիվ և շուտ էլ մաշվում է: Յեւ վ քանի վոր սպեցհագուստը տրվում է միայն վորոշ ժամանակով, ապա մաշվելուց հետո բանվորը մինչև ժամկետը լրանալը մնում է առանց սպեցհագուստի: Այդ բանը թույլ չտալու համար աշխատատեղիում հանձնատողները պիտի ուշագրություն դարձնեն, սպեցհագուստը բանվորին տալու ժամանակ, նրա վորակին և վատ լինելու դեպքում՝ պահանջել ադմինիստրացիայից փոխել լավ հագուստով:

Հանձնատողովը նույնպես ամենաուշագիր կերպով պիտի հետևի; թե ոգտվում են արդյոք բանվորները (նրանք, վորոնց հասնում է եդ) իրենց տրված հարմարություններից — ակնոցներից, ռասպիրատորներից և այլն: Յեթե բանվորները ինչ-ինչ պատճառներով խուսափում են ոգտվել եդ առարկաններից և գերադասում են, ի վնաս իրենց առողջության, աշխատել առանց դրանց, ապա հանձնատողովը պիտի պարզի չոգտագործելու պատճառները: Ինչպես բազմաթիվ հետազոտություններ ցույց են տալիս, բանվորներն հաճախ խուսափում են ակնոցներ ու ռասպիրատորներ գործածելուց: Դա բացատրվում է նրանով, վոր և հաճախ ակնոցի ապակիները շինում են վատ տեսակի՝ պատուհանի՝ ապակուց, ռասպիրատորների միջոցով էլ (նրանց վատ վորակի պատճառով) դժվար է լինում շնչելը: Են

ընդ որ դեպքերում, յերբ ևս կամ են նախագգուշական հարմարությունը գործածության համար անպետք է, հանձնաժողովն ազմինխտարացիայից պիտի պահանջի փոխարինելու դրանք լավերով: Իրա հետ միասին աշխատաշտպանության հանձնաժողովը բանվորներին պիտի բացատրի ակնոցների և ռասպիրատորների կարևորությունը, վորպես հաշմության և թունավորման դեմ նախագգուշական միջոցների, և աշխատե գործածել տալ են բանվորներին՝ վորոնց անհրաժեշտ է:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինքնին հասկանալի յէ, վոր աշխատաշտպանության հանձնաժողովը (իբ գլխավոր ուշադրությունը նվիրելով սանխտարական-տեխնիքական թերությունների վերացման հարցերին) պարտավոր է հետևելու նաև աշխատանքի իրավական պաշտպանության կանոնների իրագործմանը: Բանվորական որվա, ընդմիջումների, լրացուցիչ արձակուրդների, արտաժամյա աշխատանքների և այլ կանոնների խախտման ընդ որ դեպքերում հանձնաժողովը պիտի փորձի եղ խախտումները վերացնել տեղում, իսկ ընարավոր չլինելու դեպքում դիմել աշխատանքի տեսչի կամ պրոֆմիության աջակցությանը:

Հատկապես անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել արտաժամյա աշխատանքների դեմ պայքարելու վրա: Մենք արդեն ցույց տվեցինք վոր ամեն

մի արտաժամյա աշխատանք վնասակար ազդեցություն
ունի բանվորների առողջության վրա: Սակայն արտա-
ժամյա աշխատանքները մյուս կողմից անթույլատրելի
յեն նրա համար, վոր խանգարում են պայքարելու գոր-
ծազրկության դեմ, քանի վոր նրանց կիրառումով
վերացվում ե և նոր բանվորներ հրավիրելու անհրա-
ժեշտությունը:

Անհրաժեշտ ե սակայն նշել, վոր վարչության
միջնորդությունը արտաժամյա աշխատանքների մասին,
յերբեմն գործարկումների կողմից պաշտպանություն ե
գտնում: Գործարկումը և նրա աշխպաշտպանության
հանձնաժողովը պետք ե լավ հիշեն, վոր արտաժամյա
աշխատանքները բանվորի առողջությանը վնասից զատ
վոչինչ չեն տալիս: Գրա համար ել նրանք պիտի դեմ
արտահայտվեն արտաժամյա աշխատանք կիրառելուն:
Ես կանոնից գործարկումները շեղվել կարող են թույլ
տալ միայն բացառիկ դեպքերում, մեքենաների փչա-
նալու կամ վորևե դժբախտության և այլ դեպքերում,
յերբ դա միանգամայն անհրաժեշտ ե ձեռնարկի հա-
մար: Նման պարագաներում արտաժամյա աշխատանք-
ներ պիտի թույլ տալ միայն փոքրաթիվ բանվորների
համար և են ել ամենակարճ ժամանակով:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԻ 7 ԺԱՄԵԱ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ
ՈՐՎԱՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ

Առանձնապես պիտի կանգ առնել 7-ժամյա բան-
վորական որվա անցած ձեռնարկները աշխպաշտպա-

նության հանձնաժողովների աշխատանքի վրա: Բան-
վորական որն ամբողջ մի ժամով կրճատելը, ան-
շուշտ խոշոր նվաճում է բանվորների կողմից:

Սակայն բանը նրանումն է, վոր ձեռնակների
7-ժամյա բանվորական որվա անցնելը զուգորդվում է
բանվորական որվա խաացման [բանվորների ծանրա-
բեռնվածության և լրացուցիչ հերթ (смена) մտցնելու
(մեծ մասամբ 3-րդ՝ գիշերային)] հետ: Բանվորա-
կան որվա խիստ ծանրաբեռնվածությունը և վոչ
արտադրական դադարներն ու ընդմիջումները նվա-
զագույնի (մինիմումի) հասցնելը, բնականորեն, ուժե-
ղացնում է աշխատանքի պատճառած հոգնածությունը:
Մյուս կողմից, բանվորների լրացուցիչ հերթ մտցնելը
և հատկապես 3-րդ գիշերային հերթն ավելի քիչ հնա-
րավորություն է տալիս բանվորական շենքերը բավարար
ողավետելուն և մաքրելուն: Յերեկոյան և գիշերային
աշխատանքի անհրաժեշտությունը պահանջում է ձեռ-
նարկների մեջ աշխատավայրի անհրաժեշտ (ուացիոնալ)
լուսավորումն: Յեթե դրան ավելացնենք, վոր գիշե-
րային աշխատողների համար մի շարք կենցաղային
անհարմարություններ են ծագում (շատ բանվորների
ցերեկվա քնելու համար հարմար բնակարան չունե-
նալը, գիշերվա տրամվայի բացակայություն, մսուր-
ներ և այլն), ասլա պարզ կլինի, վոր ամեն մի ձեռ-
նարկի 7-ժամյա բանվորական որվա փոխադրվելը
պահանջում է վոր աշխպաշտպանությունը վաղորոք
մի շարք միջոցներ ձեռք առնի:

Սովորաբար, 7-ժամյա բանվորական որվա անցած յուրաքանչյուր ձեռնարկում ջրկվում է աշխատողներին մի խումբ (հանձնաժողով) ադմինիստրացիայի, գործարկումի և կուսակցական բջիջի ներկայացուցիչներին՝ ձեռնարկը աշխատանքի նոր պայմանների անցնելու համար պատրաստելու։ Աշխատաշտպանության հանձնաժողովի կարևորագույն՝ հարցերից մեկն է — մի շարք գործնական առաջարկների մշակումը և 7-ժամյա բանվորական որվա անցնելու հետ կապված հարցերը հիշյալ՝ նախապատրաստական հանձնաժողովի առաջ դնելը։

Աշխատաշտպանության հանձնաժողովը նման դեպքում իր առաջարկների մեջ ժամանակին ադմինիստրացիայից պիտի պահանջի արհեստանոցներում ողավետության սարքերի ուժեղացում (շենքը լավ և արագ ողավետելու նպատակով), լուսավորության հարմարություններ՝ յերեկոյան և գիշերային աշխատանքների համար, մինչև բանվորների նոր հերթը գործի անցնելը բանվորական շենքերի մաքրման կազմակերպումը, անվտանգության տեխնիկայի ասպարիզում գանազան սանիտարական թերությունների վերացումն, Բացի դրանից, աշխատաշտպանության հանձնաժողովը պիտի մտածի խտացած և գիշերային աշխատանքի անցնող բանվորների կենցաղային պայմանները բարելավելու միջոցների մասին (մանկական մսուրների, ձեռնարկներին կից հանգստյան սենյակների և ճաշարանների կազմակերպումը, հնարավորին չափ բնակարանների հարմար վերաբաշխումն և այլն)։

Գիշերային աշխատանքի անցնող բանվորների ցուցակը կազմելիս, աշխպաշտպանության հանձնաժողովը պիտի հետևի, վոր գիշերային աշխատանքի չանցնեն հղի կանայք, թույլ առողջության տեր բանվորներ ու բանվորուհիներ, նույնպէս և անչափահասներ:

Մի խոսքով, աշխպաշտպանության հանձնաժողովի հոգսը պիտի լինի, վոր խտացրած և գիշերային աշխատանքի անցնելը անպայմանորեն զուգորդված լինի աշխպաշտպանության գծով մի շարք բարելավումների հետ, վորով հնարավոր կլինի նման աշխատանքի վնասակար հետևանքները կանխել:

ԱՇԽՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ
ԳՈՐԾՆԵՑՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ

Աշխպաշտպանության հանձնաժողովների բոլոր վերոհիշյալ պարտականությունները վերաբերվում են անմիջականորեն աշխատանքի պաշտպանության հարցերին: Սակայն հանձնաժողովներն ես խնդիրներից զատ ունին և ուրիշները: Եսպես, աշխպաշտպանության հանձնաժողովի վրա յե ընկնում սանատորիաների և հանգստյան տների տեղերի բաշխումը, բժշկական ոգնություն ստանալու գործում բանվորներին աջակցելը, իրենց ռայոնի բուժ-հիմնարկների աշխատաքին մասնակցելը, ոգնելու բանվորներին, վոր ապահովագրական գանձարկղները նրանց ավելի կանոնավոր սպասարկեն, հետևել ադմինիստրացիայի կողմից վճարները

ժամանակին մուծելուն, բանվորները բնակարանային պայմանների բարելավման հոգար և այլն:

Պարտականությունների ես ամբողջ շարքը հաջողութեամբ իրագործելու համար, անհրաժեշտ է հաջողեցնել աշխպաշտպանութեան հանձնաժողով կազմի մեջ մտցնել ամենաակտիվ ընկերները, ցանկալի յե նմանապես մասնագետների ներկայացուցչին: Չնայած ըստ կանոնադրութեան հանձնաժողովի կազմի մեջ կարող է մտնել 3-ից մինչև 7 մարդ, սակայն աշխատանքների մեծութեանը նկատի ունենալով դատապարտելի չէ հանձնաժողովի անդամների թիվն ավելացնելը: Աշխպաշտպանութեան հանձնաժողովի ամեն մի անդամը պետք է հետևի աշխատանքի վորոշ մասին, վորը համար և պատասխանատու պիտի լինի:

Ինչպես փորձը ցույց տվեց, աշխպաշտպանութեան հանձնաժողովների թույլ կողմը կայանում է նրանում, վոր նրանք շատ քիչ են ստուգում, թե ադմինիստրացիայի կողմից ինչ չափով են կատարվում իրենց առաջարկները: Եդ բանը բնականորեն տեղիք է տալիս ադմինիստրացիայի վոչ լուրջ վերաբերմունքին՝ դեպի հանձնաժողովի առաջարկների իրագործումը: Հանձնաժողովի կողմից իր առաջարկների ճիշտ ձևակերպումը, դրանց կիրառման համար ժամկետ նշանակելը, իր անդամներին պարտադրելը ադմինիստրացիային հետևելու — ես բոլորը միանգամայն անհրաժեշտ են աշխպաշտպանութեան հանձնաժողովների ուղիղ և արդյունավետ աշխատանքի համար:

IV. ԴԺԲԱԽՏ ՊԱՏԱՀԱՐՆԵՐ

Բանվորների հետ դժբախտ պատահարների հարցը շափազանց լուրջ խնդիր է, դրա համար ել անհրաժեշտ է նրա վրա հասկապես կանգ առնել:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՀԵՏ ՊԱՏԱՀԱԾ ԴԺԲԱՍՏ ԳԵՊԲԵՐԻ ԹԻՎԸ

Արձանագրված դժբախտ պատահարների հաշվետվությունները ցույց են տալիս, վոր 1926 — 1927 թ., որինակ, յուրաքանչյուր 1.000 բանվորին, միջին թվով բոլոր արտադրությունների նկատմամբ տարեկան ընկնում է 172 դեպք, վորից աշխատունակության կորուստ է դալիս (այսինքն հիվանդանալ) 1 որից ավելի: Բայց են դեպքում, յերբ մանածագործարաններում դժբախտ դեպքերի թիվը տարեկան 1000 բանվորին կազմում է միայն 63, մետաղի արդյունաբերության մեջ ամեն 1.000-ին ընկնում է 270 դժբախտ դեպք: Անհրաժեշտ է սակայն նկատի ունենալ, վոր դրանց մեջ կան մեծ թվով թեթև դժբախտ դեպքեր, վորոնք կապված չեն լուրջ հետևանքների հետ:

ԴԺԲԱՍՏ ՊԱՏԱՀԱՐՆԵՐԻ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Ինչն է դժբախտ պատահարների պատճառը:

Ամեն մի աշխատանք, վորը կապ ունի մեքենաների, կրակի, ծանրություններ փոխադրելու, սուր, ծանր և թունավոր առարկաների գործածության հետ

և այլն, առաջ և բերում դժբախտ պատահար: Յերբ մեքենաներն ու ստանոկները հարկ յեղած ձևով ցանկապատված են, դանազան ծանր ու վտանգավոր աշխատանքներ, նույնպես և ծանրությունների փոխադրումը մեքենական միջոցով են կատարվում, այդ դեպքում, իհարկե, դժբախտ դեպքերի թիվը խիստ պակասում է:

Յեվ, ընդհակառակը, դժբախտ պատահարների թիվն աճում է, յերբ մեքենաներն ու ստանոկները մաշված են, արհեստանոցները նեղ են և վատ կահավորված, աշխատանքի պայմանները (լուսավորություն, տաքություն, ողավետում) վատ են, ծանրությունների փոխադրումը և այլ ծանր ու վտանգավոր աշխատանքներ հնացած, ձեռքի միջոցով են կատարվում:

Մեր ձեռնարկները, ինչպես վերը մասնանշեցինք, մեծ մասամբ վատ են կահավորված. դրա համար ել՝ բազմաթիվ առողջապահական-տեխնիկական թերություններ ունեն: Դա յե հանդիսանում հաճախակի-դժբախտ պատահարների գլխավոր պատճառներից մեկը: Սակայն դրանից զատ, դժբախտ պատահարների շատության վրա ազդում է նաև՝ մեր գործարաններն ու ֆաբրիկները մեծաքանակ անպատրաստ բանվորներ ընդունելը, նրանց թույլ ծանոթությունը անվտանգության կանոնների հետ, իրենց բանվորների սեփական անզգուշությունն ու անփութությունը, և իվերջո՝ շատ գործարաններում արտաժամյա աշխատանք կիրառելը:

Դժբախտ պատահարների դեմ կռվելու համար անհրաժեշտ է, հետևաբար, նախ և առաջ մեր գործարաններն ու ֆաբրիկները նորոգել ու լայնացնել, առանձնապես՝ նորոգել մեքենաներն ու ստանոկները: Մյուս կողմից անհրաժեշտ է ձգտել շատ վտանգավոր ու ձեռքի միջոցով կատարվող աշխատանքներից անցնելու մեքենական (մեքենաների) և արտադրութեան անվտանգ միջոցների: Հենց ես խնդիրն է խորհրդային իշխանութիւնն իր առաջ դրել՝ մեր յերկրի արդյունաբերութիւնը զարգացնելու նպատակով (ինդուստրացում): Մտտակա տարիների ընթացքում, ինչպես արդեն ցույց ենք տվել, հին ձեռնարկների կապիտալ (հիմնական) վերաշինութիւնն ու նորերի կառուցումը խոշոր չափերով է կատարվելու: Ես տեսակետից քանվոր դասակարգի շահերը պահանջում են ամեն կերպ աջակցել մեր պետութիւնը նրանով, վոր նա տարեցտարի ավելացնի միջոցների կուտակումը և եզ միջոցները ծախսի հենքի բարելավման և նոր ձեռնարկների կառուցման վրա:

Մյուս կողմից, դժբախտ պատահարների դեմ պայքարի հաջողութիւնը պահանջում է, վոր բոլոր կապիտալ վերաշինումները, նոր գործարաններն ու ֆաբրիկները և բոլոր ձեռք բերվող մեքենաներն ու ստանոկները լիովին համապատասխանեն աշխատանքի

սլաշտպանութեան պահանջներին: Աշխատանքի տեսչութեան և պրոֆմիութեաններէ ուղիղ աշխատանքն ես ասպարիզում միաժամանակ հանդիսանում ե դժբախտ պատահարներէ դեմ պայքարելու կարևորագուցն միջոցներէց մեկը:

ՅԱՆԿԱՊԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՅՈՒՄԸ

Դժբախտ պատահարներէ դեմ պայքարելու գործում մյուս կարևոր աշխատանքը կայանում ե բոլոր գործող մեքենաների ու ստանոկներէ վրա և աշխատանքի բոլոր վտանգավոր վայրերում ցանկապատումներ ու նախազգուշական հարմարութեաններ կառուցելու մեջ: Ես աշխատանքի իրագործմանը պետք ե հետևեն թե աշխատեալն ու պրոֆմիութեանները, և թե աշխատանքի պահանջներն հանձնաժողովներն ու ամեն մի բանվոր առանձին: Անհրաժեշտ ե նկատի ունենալ, վոր ցանկապատումների և նախազգուշական հարմարութեաններէ բացակայութեանը հանդիսանում ե հաշմութեան ամենահաճախակի պատճառը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ

Յերբորդ խնդիրը կազմում ե գոյութեան ունեցող ձեռնարկներում աշխատանքի պայմանների բարելավումը: Առաջին հայացքից կարող ե թվալ, թե վատ լուսավորութեանն ու տաքութեանը, ողի մեջ

փոշու և թոււնավոր գաղերի գոյութիւնը, արհեստա-
 նոցների նեղվածքը և այլն, դժբախտ պատահարների
 հետ փոշ մի առնչութիւն չունեն: Մինչդեռ, իրակա-
 նում ես բոլորը մեծ ազդեցութիւն ունեն բանվո-
 րների հաշմութեան վրա: Յե՛վ իսկապես: Աշխատանքն,
 որինակ, վատ լույսի տակ, շոգի և վատ ողալեւտու-
 թեան դեպքում, ինչպես հայտնի յե, հոգնեցնում և
 թուլացնում ե մարդու որդանիդմը: Հիվանդագին
 վիճակում մարդս ավելի քիչ զգուշ և հոգատար ե լինում,
 դադարում ե շատ բան նկատելուց: Հերիք ե վոր
 բանվորն եղ վիճակում մի վայրկեան դադարի ան-
 հրաժեշտ նախազգուշական միջոց ձեռք առնելուց —
 իսկույն և յեթ դժբախտ պատահարը պատրաստ ե:
 Նույնն ե լինում նաև արհեստանոցների նեղվածքի և
 բանվորի մարմնի դիրքը անհարմար լինելու դեպքում:
 Եսպիսով, աշխատանքի պայմանների բարելավումը
 և ձեռնարկների սանիտարական-տեխնիկական թերու-
 թիւնների վերացումն ազատում ե բանվորին վոչ
 միայն սովորական հիվանդութիւններից, այլև դժբախտ
 դեպքերից:

ԸՆԴՈՒՄԻՋՈՒՄՆԵՐԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԵՋ

Դժբախտ դեպքերի դեմ պայքարի չորրորդ միջոցը —
 դա՛ բանվորական որվա ընթացքում գոնե առնվազն
 մի յերկարատե ընդմիջում սահմանելն ե և արտաժա-
 մյա աշխատանքներ չթուլատրելը: Արտաժամյա

աշխատանքներն ու աշխատանքի մեջ ընդմիջումի
բացակայությունը բանվորների մեջ հողնաժողովուն և
առաջացնում, իսկ դա իր հերթին վոչ միայն հիվան-
դությունների պատճառ և գառնում, այլև դժբախտ
դեպքերի թիվն ավելացնում:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻՆ ԾԱՆՈԹԱՑՆԵԼԸ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ՀՅՑ

Հինգերորդ միջոցը — բոլոր բանվորներին, առանձ-
նապես նոր ընդունվածներից ամեն մեկին իր աշխա-
տանքի վտանգների հետ մանրամասն ծանոթացնելն է:
Յերիտասարդ բանվորների մեծ մասի անծանոթու-
թյունն իրենց մեքենաների և ստանոկների վտանգա-
վոր կողմերի հետ, նախազգուշական միջոցների հետ
թույլ ծանոթությունը և հաճախ՝ գործիքների ու նյու-
թերի հետ անշնորհք վարվելը պակաս թվով դժբախտ
դեպքեր չեն առաջացնում: Դժբախտ պատահարների դեմ
հաջողությամբ պայքարելու համար, հետևաբար, ան-
հրաժեշտ և ամենալուրջ ուշադրություն դարձնել՝ բան-
վորներին ծանոթացնել արտադրության վտանգների և
մեքենաների, գործիքների ու նյութերի հետ ճիշտ
վարվելու:

Միաժամանակ պետք է բանվորներին մանրամասն
ծանոթացնել նախազգուշական անհրաժեշտ միջոցների
հետ և ցույց տալ թե վճռալիս ծանր հետևանքներ
կարող են առաջացնել եղ միջոցների արհամարումը:

Պետք է խիստ կարգ սահմանել, վոր վոչ մի բան՝
վոր մեքենայի կամ ստանոկի մոտ թույլ չտրվի՝
առանց եղ կանոնների հետ ճիշտ և լավ ծանոթա-
նալու: Են բանվորներն ել, վորոնք միանդամից չեն
յուրացրել եղ կանոնները, պետք է վերստին ծանո-
թանան նրանց հետ, մինչև վոր լավ սովորեն:

Ես աշխատանքը պետք է կատարի ձեռնարկի վար-
չությունը, դրա համար ել աշխպաշտպանության հանձ-
նաժողովի և իրենց բանվորների առաջնակարգ պարտա-
կանությունն է հետևելու, թե ադմինիստրացիայի կող-
մից ես աշխատանքն ինչպե՞ս է կատարվում: Աշխպաշտ-
պանության հանձնաժողովը պարտավոր է առանձնա-
պես ձգտելու, վոր մեքենաների ու ստանոկների հետ
վարվելու հասարակ և պարզ լեզվով գրված կանոն-
ները, ինչպես նաև նախազգուշական պլակատներ՝ ան-
պայմանորեն կախված լինեն ամեն մի արհեստանոցի,
գործարանային բակի, գրասենյակի կամ գործարկումի
աչքի ընկնող տեղերում:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԿՈՂՈՒՑ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

ԶԳՈՒՇՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՀՊԱՆԵԼԸ

Վերջապես, դժբախտ պատհարների դեմ պայքա-
րելու վեցերորդ միջոցը, վորպես հինգերորդից բղխող,
հանգում է՝ բոլոր բանվորների կողմից անհրաժեշտ գզու-
շություն պահպանելուն: Պետք է նշել, վոր ես ուղղու-
թյամբ մեզ մոտ ամեն ինչ կարգին չէ: Շատ բանվոր-

ներ, ուզենալով, որինակ, ժամանակը խնայել, հաճախ մեքենան կամ ստանոկը յուզում են զործելու ժամանակ, կամ թե փոխն անվին են հազցնում մեքենան կամ տրանսմիսիան չկանգնեցրած, գիտենալով հանդերձ, վոր դա վտանգավոր է:

Հաճախ իրենք բանվորները, հակառակ կանոններին, հանում են ցանկապատերը մեքենայից կամ ստանոկից, կամ թե՛ ակնոցները չեն դնում միայն նրա համար, վոր դա վորոշ վտճրիկ անհարմարություն է ներկայացնում:

Հաճախ ել բանվորները անվտանգության կանոնները չեն պահպանում իրենց «տղամարդությունը» ցույց տալու համար: Մի յերկու անգամ կանոնների եզպիսի խախտումը անցնում է հարթ, իսկ վրայերրորդ անգամը, մեկ ել տեսար դրա փոխարեն բանվորն իր առողջությունից կամ կյանքից զրկվեց: Ինքն իրեն հասկանալի յե, վոր աշխատատեղից անհանձնաժողովը և բոլոր գիտակից բանվորները պետք է պայքարեն թեթևամիտ անզգուշության դեմ:

Սա չարիքի դեմ հնարավոր է և պետք է պայքարել, անգիտակից բանվորներին բացատրելով իրենց արարքի ամբողջ վնասակարությունը, իսկ առանձին դեպքերում ել՝ պատժելով:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՎՐԱ ԽԻՍՏ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԴԱՐՁՆԵԼ

Մենք այլևս կանգ չենք առնի դժբախտ պատահարների դեմ պայքարելու վերը հիշած բազմա-

թիվ այլ միջոցների վրա, ինչպես են, որինակ, անհարմար սպեցհագուստը լավով փոխարինելու, լավ ցանկապատումներ ու ակնոցներ պահանջելու, ստանդինների տեղը փոխելու, բանվորին սարքին գործիք և լավ պատրաստված նյութեր տալու, աշխատանքները ճիշտ կազմակերպելու (վոր մի բանվորը մյուսին չխանգարի) վրա և այլն: Ամեն մի աշխպաշտպանության հանձնաժողով և յուրաքանչյուր բանվոր, վորոնք իր ենց նպատակ են դրել պայքարելու դժբախտ պատահարների դեմ, իրենք կնկատեն և հենց իրենց արտադրության մեջ բազմաթիվ ուղիներ կգլանեն հաշմությունների թիվը պակասեցնելու համար: Անհրաժեշտ է միայն, վոր դրա վրա կենտրոնացվի ամբողջ բանվորական մասսայի ուշադրությունը: Դա կհարկադրի ձեռնարկի վարչությանը ուժեղացնելու պայքարը դժբախտ պատահարների դեմ և միութենական ու աշխատանքի պաշտպանության որդանները ուշադրությունը կենտրոնացնելու այդ հարցի վրա:

**ԴԺԲԱԽԱՏ ՊԱՏԱՀԱՐՆԵՐԻ ՀԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒՄՆ ՈՒ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒՄԸ**

Դժբախտ պատահարների դեմ հաջող պայքարելու համար անհրաժեշտ է իմանալ, թե բանվորների հետ վորքան դժբախտ պատահարներ են լինում և ամեն մի դեպքն ինչից է պատահում: Եդ բանը պարզելու և ոգնում է մեզ մոտ գործող որենքը, վորի համաձայն

ձեռնարկի վարչությունը պարտավոր է ամեն մի դժբախտ պատահարն արձանագրել տալ աշխտեսչի մոտ: Դժբախտ պատահարների ամեն մի ակտի վրա մատնանշված պիտի լինի հաշմության պատճառը:

Դժբախտաբար, սակայն, ես որեւէ կյանքի մեջ լիովին չի կիրառվում: Բանից դուրս է գալիս, վոր շատ դժբախտ պատահարներ, վորոնք պատճառ են դառնում աշխատունակությունն անգամ մի քանի որով կորցնելուն, ադմինիստրացիայի կողմից չեն արձանագրվում, և վոր գործարկումներն ու աշխպաշտպանության հանձնաժողովները դրա վրա նայում են մատների արանքով:

Ավելի վատ է գործը դժբախտ պատահարների պատճառները պարզելու խնդրում: Աշխատանքի տեսուչը փաստորեն հնարավորություն և ժամանակ չունի բոլոր, մանավանդ թեթև, պատահարների պատճառներն անձամբ հայտնաբերելու, դրա համար ել նա ստիպված է գործարկումի կամ իրեն՝ վնասվածի ցուցմունքներին հավատալու: Բայց եստեղ, ինչպես ցույց են տալիս դժբախտ պատահարների մասին վորոշ ակտերը, գործարկումներն ու տուժած բանվորները, հաճախ չգիտակցելով ամեն մի դժբախտ պատահարի իսկական պատճառն հայտնաբերելու կարևորությունը, հաշմության պատճառի մասին անճիշտ ցուցմունքներ են տալիս: Եսպես, դժբախտ պատահարի պատճառը հաճախ վերագրվում է իրենց, բանվորների անփուլթ վերաբերմունքին: Մինչդեռ իրականում նման դժբախտ

սլատահարի պատճառն ամենևին ել բանվորի անզգուշությունը չե, այլ աշխատանքի պայմանները: Պարզ ե, որինակ, վոր յեթե մեքենայի վրայի ցանկապատը խանգարում ե աշխատելու և բանվորը դա հանելով, հաշմում ե, ապա դժբախտ սլատահարի պատճառը վոչ ենքան բանվորի անզգուշությունն ե, վորքան վարչության մեղքը, վորն անպետք ցանկապատ ե դրել: Կամ, որինակի համար, արհեստանոցը վատ լուսավորված լինելու, կամ չափազանց շոգի ու թունավոր փոշու պատճառով բանվորը զրկված ե լինում իր շարժումներին հետևելու հնարավորությունից և դրա հետևանքով դժբախտ սլատահար ե առաջ գալիս, ապա ելի հաշմության պատճառը բանվորի անզգուշության հետևանքով չի լինում, այլ բացառապես աշխատանքի վատ պայմանների:

Կրկնում ենք, վոր եզ դժբախտ սլատահարների մեծամասնությունը գործարկումներն ու իրենք տուժածները (չխոսելով դեռ ազմինիստրացիայի մասին) վերադրում են բանվորների անզգուշությանը: Վերջում պրոֆմիություններն ու աշխատանքի տեսչությունները սխալ պատկերացում են ստանում դժբախտ սլատահարների պատճառների մասին և դրա համար ել թուլանում ե պայքարը դժբախտ սլատահարների դեմ. նսպես, որինակ, յեթե աշխտեսուչը կամ միությունն իմանար վոր եսինչ գործարանում ցանկապատերի անպետք լինելու կամ լուսավորության վատ լինելու հետևանքով եսքան դժբախտ սլատահար ե յեղել, տեսուչն,

անկասկած, անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք կառնելու: Ադամինիստրացիայի կողմից եղ միջոցները ձեռք չառնվելու դեպքում նրան դատական պատասխանատվութեան կկանչելու և դրանով կստիպելու վարչութեանը վերոհիշյալ թերութեանների վերացումն արագացնելու: Ահա թե ինչու հետևելը, վոր բոլոր դժբախտ պատահարները լիովին արձանագրվեն. իսկ ամեն մի հաշմութեան իսկական պատճառը ճշտորեն արձանագրելը գործարկումների և աշխատատեղերի հանձնաժողովների կարևորագույն խնդիրն է հանդիսանում:

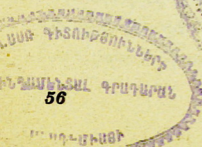
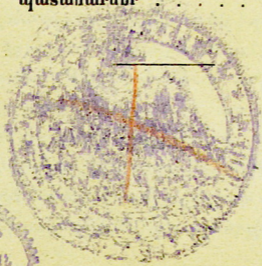
Դրա հետ միաժամանակ, աշխատանքի տեսչութեանը պարտավոր է ավելի ուշադիր վերաբերվելու բանվորների հետ պատահած դժբախտ պատահարների հետազոտմանն ու պատճառների հայտնաբերմանը: Աշխատեսուչների չափազանց դյուրահավատ վերաբերմունքը ակտերի մեջ գրվածներին՝ պետք է վերացվի: Բացի եղ, աշխատեսուչները պետք է ուժեղացնեն դժբախտ պատահարների համար ձեռնարկների վարչութեաններին պատասխանատվութեան յենթարկելը: Անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք չառնելու համար պատժից ազատելը թուլացնում է ադամինիստրացիայի ուշադրութեանը դժբախտ պատահարների դեմ պայքարելու գործում:

Յեվ վերջապես, բոլոր պրոֆմիութեանները պիտի յեռանդուն մասնակցութեան ցույց տան դժբախտ պատահարների դեմ պայքարելու համար: Նրանք պիտի ուժեղացնեն իրենց ճնշումը թե տնտեսական որդան-

ների և թե աշխտեսչության վրա, պայքարեն բան-
վորների անզգուշության և անսիրութեան դեմ, իսկ
վոր գլխավորն է, ես ուղղութեամբ ավելի ևս պետք է
բարեխաղել գործարկումներին և աշխատաշտպանութեան
հանձնաժողովներին հրահանգելու գործը:

ԲՍՎԱՆԴԱԿՈՒՅՅՈՒՆ

I. Աւստրալիայի իրավական պատկանութիւնը	3
II. Աւստրալիայի պայմանների բարելավումը	17
III. Աւստրալիայի պատկանութեան հանձնաժողով երիւթաւստրալիայի .	31
IV. Դժբախտ պատահարներ	44

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0039858

20 407.
н. п.

А $\frac{1}{4710}$

А. Сокольский
Охрана труда и
как ее проводить

На армянском языке

ИЗДАНИЕ ЦЕНТРИЗДАТА и В. Ц. С. П. С.
Москва, центр, Никольская, 10
